

ACTES
DEL PRIMER
CONGRÉS
D'ESTUDIS
DE LA VALL
D'ALBAIDA

Aielo de Malferit 1996

ACTES DEL PRIMER CONGRÉS D'ESTUDIS DE LA VALL D'ALBAIDA

Aielo de Malferit - 1996

A cura de Josep Talens i Emili Casanova

Ho edita:

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA
i
INSTITUT D'ESTUDIS DE LA VALL D'ALBAIDA

amb la col·laboració de:

Mancomunitat de Municipis de la Vall d'Albaida
Ajuntament d'Ontinyent
Caixa d'Estalvis d'Ontinyent

VALÈNCIA - 1997

COMITÈ ORGANITZADOR:

FRANCESC MARTÍ
EMILI CASANOVA
JOSEP TALENS
AMPARO CARDONA
JOSEP ALBINYANA
MERCÉ LLÀCER
DAVID GIRONÉS
VICENT TEROL
JOAN JOSEP PAYÀ

COMITÈ CIENTÍFIC:

ANTONI FERRANDO, VICENT LLUÍS MONTÉS, ÀLVAR GARCIA, VIOLETA MONTOLIU, JOSEP A. BENAVENT, REMEDIOS FERRERO, JOSÉ MARTINEZ CALATAYUD, JOSEP MANUEL GIRONÉS, ENRIC VALOR, ALFREDO BERNABEU, JUAN ESPLUGUES, ANTONI LAGUNA, MIQUEL FRANCÉS, LLORENÇ BARBER, RAIMUNDO GOBERNA, DAMIÀ MOLLÀ, JOSÉ NIÑEROLA, SALVADOR JÀFER, RAFAEL VALLS, VICENT SATORRE, JUAN CARLOS GALBIS, JUAN ANTONI MICÓ.

COORDINADORS D'ÀREA:

- Història i Arqueologia:
RAFAEL BENAVENT, ALFRED BERNABEU I AGUSTÍ RIBERA.
- Economia, Geografia i Indústria:
ALEJANDRO MOLLÀ DESCALS I AGUSTÍ FELIU.
- Llengua, Literatura i Onomàstica:
SALVADOR SOLER, JULI FENOLLAR I JOSEP SANCHIS.
- Ciències Naturals i de la Salut i Medi Ambient:
TONI CONCA I FERRAN GOBERNA
- Música:
FRANCESC TORTOSA I JOSEP LLUÍS PASQUAL.
- Creació Artística i Patrimoni:
JOSEP LLUÍS GARCIA, XAVI MOLLÀ, JOSEP A. FERRE I RAFA AMORÓS.
- Sociologia, Educació i Comunicació:
LLUÍS MIQUEL SEGRELLES, JOAN JOSEP BAS I CARMÉ AGULLÓ.
- Gastronomia i festes:
TEODORO MORA, CASIMIR ROMERO I CARMÉ DOMÉNECH.
- Servei de Publicacions i Extensió Cultural:
IMMA DESCALS I SÍLVIA PÍNTER.
- Exposició bibliogràfica sobre la Vall d'Albaida:
LUZ ORTIZ.

I.S.B.N.: 84-6009429-4

DEPÒSIT LEGAL: V-4.315-1997

Portada: AMORÓS

Imprimeix: GRAFISOM, S.L.

Pol. Ind. Alqueria de Mina
Carrer Arts Gràfiques, 58
46200 Paiporta (València)

SUMARI

ÍNDEX TEMÀTIC PRÒLEG

Experiència de reforestació a la finca de Fuset de 71 ha Ontinyent (Possibilitats de viabilitat en altres zones de la Vall d'Albaida)	
• ENRIC ABAD I LLUCH.....	1
Comerç, indústria i oci al Montaverner dels primers seixanta a través de la publicitat	
• M ^a DEL CARMEN AGULLÓ DÍAZ / RAMÓN JUAN REVERT.....	13
El trencament d'una il·lusió: la depuració del magisteri a la Vall d'Albaida	
• M ^a DEL CARMEN AGULLÓ DÍAZ / JUAN MANUEL FERNÁNDEZ SORIA.....	25
Projecció de futur per al nostre patrimoni arquitectònic. Idees per a la rehabilitació de dos tipologies clàssiques de la Vall d'Albaida: L'Heretat, La casa de poble	
• M ^a CARMEN ALBERO FERNÁNDEZ / VIOLETA BENAVENT MONTOLIU / AMPARO SOLER VIDAL.....	49
Assistència social femenina per a maridar òrfenes i donzelles pobres de la ciutat de València versus la Vall d'Albaida al segle XVII	
• ISABEL AMPARO BAIXAULI JUAN.....	61
Una política per a la televisió local o una televisió local per als polítics?	
• JUAN JOSÉ BAS PORTERO.....	77
El valencià en la premsa ontinyentina	
• ELISA BENAVENT I PAYÀ / ELVIRA BELDA I GANDIA.....	87
La revista ACTUAL	
• EGMIDIO BENAVENT.....	103
Mitologia popular: l'Home del Sac	
• RAFAEL BENAVENT.....	105
Els mudéjars a Ontinyent	
• ALFRED BERNABEU GALBIS / ALFRED BERNABEU SANCHIS.....	113
Sismicidad històrica en la Vall d'Albaida	
• LEOPOLDO BISBAL CERVELLÓ.....	117

PRÒLEG

Molts congressos finalitzen amb el seu acte de cloenda perquè el tema central que els ha donat vida és principi i fi en si mateix. No tenen la intenció, ni tal vegada existeix cap raó per a voler perdurar en el temps ni en les persones.

No és aquest el cas del I Congrés d'Estudis de la Vall d'Albaida, que, amb la recopilació de les comunicacions que s'hi presentaren, vos trobeu ara a les mans. Celebrat després de llargs anys de gestació i diverses temptatives prèvies, que, amb noms diferents (Jornades Culturals...) s'han anat succeint, a la fi es va fer realitat en novembre de 1996 a la localitat d'Aielo de Malferit. La seua convocatòria tenia diverses finalitats. Les més obvies eren les de recopilar informació sobre la Vall, donar la possibilitat de dur a terme discussions immediates a totes les persones interessades, trobar-s'hi, en fi, els homes i dones amb inquietuds per una comarca que, encara, estem fent.

Creiem, però, que la seua riquesa consisteix, precisament, en la seua intenció de continuïtat, de perdurar al llarg del temps. Aquest volum, compilador de les comunicacions presentades, naix amb el desig exprés de posar a l'abast de totes les persones interessades en la Vall d'Albaida un corpus documental on pugam prendre el pols de les inquietuds de la comarca, saber quins temes preocupen, quines línies d'investigació estan obertes i, per defecte, quines son les mancances que caldria omplir amb nous estudis i investigacions. La seua finalitat és, per tant, la de servir per a introduir-nos més en l'estudi de la nostra comarca i per a estimular-nos a treballar al seu servei.

El conjunt de les seixanta-vuit comunicacions presentades i ara recopilades dona una visió força completa de l'actualitat de la Vall d'Albaida. El fet de no haver reduït l'àmbit del Congrés a una àrea o parcel·la del coneixement concreta, fa possible aquesta miscel·lània de punts de vista buscada a consciència perquè la realitat d'una comarca és complexa i diversa, ja que dins d'ella conviuen preocupacions de signe molt diferent.

És difícil, per tant, decidir quina d'aquestes diferents àrees és la més important o característica a l'hora d'organitzar un primer Congrés que intenta estudiar la Comarca com a tal. Creguérem, al cap i a la fi, que l'opció millor era intentar un apropament global front a la possibilitat d'estudis d'una àrea; decidirem no posar barreres de temps i, en fi, donar unes pinzellades amples sobre tot el conjunt, en lloc de detindre'ns en els detalls de cada sector, deixant oberta per a futures convocatòries la possibilitat d'organitzar congressos d'àrees concretes. És per això que es presenten comunicacions que desenvolupen temes ubicats en les primeres èpoques històriques al costat d'altres destinades a analitzar la realitat

concreta i inclús, a marcar pautes per al proper mil·leni. Conviuen temes econòmics, artístics, de medi ambient, lingüístics, de gastronomia i de festes, d'educació i de comunicació, de tot allò que, al cap i a la fi, preocupa als homes i dones que posem una realitat tan viva com és la nostra comarca.

Malgrat tot, tal i com deiem al començament d'aquesta presentació, tal vegada el fruit més important de la celebració d'aquest I Congrés d'Estudis ha estat el naixement formal de l'Institut d'Estudis de la Vall d'Albaida que vol donar continuïtat a les inquietuds aparegudes en el Congrés, convertint-se en un espai obert on tinguen cabuda totes les persones preocupades per la vertebració d'una comarca que, avui més que mai, cal que es trobe i es definisca a si mateixa. El Congrés ha sembrat la llavor d'una tasca investigadora, d'una preocupació real sobre temes concrets i amb persones concretes, l'Institut haurà de fer possible, amb tota cura, el seu desenvolupament i creixement.

En aquesta tasca encoratjadora estem ara, un any després de la celebració del Congrés que ha marcat ja una fita històrica en la nostra Vall. Només desitgem que continue aquesta preocupació pel coneixement de la comarca i agrair a totes les persones i entitats que han col·laborat en la celebració del Congrés els seus esforços que van fer realitat un projecte tantes vegades iniciat i mai dut a la pràctica. Agraïment que abraça des dels organitzadors, és a dir, la Comissió Gestora de l'IEVA, el Comitè Científic i les persones coordinadores d'àrea, fins als patrocinadors: Mancomunitat de Municipis de la Vall d'Albaida i la Caixa d'Ontinyent, i a les entitats col·laboradores: el CEP d'Ontinyent- la Vall d'Albaida, l'UNED-Ontinyent, la Universitat de València, la Conselleria de Cultura i Educació de la Generalitat Valenciana, els Ajuntaments d'Ontinyent i d'Aielo de Malferit i, de manera especial, la Diputació de València, la qual, a través de la seua àrea de Cultura patrocina l'edició d'aquest volum.

M^a del Carmen Agulló Díaz

Presidenta de l'Institut d'Estudis de la Vall d'Albaida

El trencament d'una il·lusió: la depuració del magisteri a la Vall d'Albaida

M^a DEL CARMEN AGULLÓ DÍAZ / JUAN MANUEL FERNÁNDEZ SORIA

(UNIVERSITAT DE VALÈNCIA)

1. REPRESSIÓ I DEPURACIÓ

Finalitzada la guerra civil, el Nou Règim franquista va dur a terme una forta repressió en tots els àmbits i sobre totes les persones que d'una o altra manera havien recolzat el govern legítim de la República¹. Aquesta repressió va ser programada i planificada, convertint-se en un instrument clarament polític utilitzat amb la finalitat de desarticular a l'enemic físicament i ideològicament. És per això que considerem que repressió i depuració són conceptes que, malgrat disquisicions teòriques² conduïxen a un mateix objectiu: una permanent neutralització de l'enemic polític, amb el desig de desmantellar tot allò que haguera suposat o poguera conduir a un progrés social i cultural del país.

Repressió exercida, per tant, mitjançant la violència física i la ideològica, a través de judicis sumaríssims que conduïen als pelotons d'afusellament o a llargs anys de presó, pallisses... i també fam, per a tothom però especialment per als que van estar separats del seu càrrec, privats del dret a exercir una professió que, en moltes ocasions era l'única manera de guanyar-se la vida que tenien i sabien. Violència ideològica, a més, exercida a través dels diferents aparells repressius de l'Estat amb la intenció de configurar un nou "imaginari col·lectiu" on no tenien lloc les transgressions a la doctrina oficialment, ni política, ni religiosa ni moralment.

---

¹Aquest estudi forma part d'un projecte d'investigació, encara en curs, que comprén la depuració del Magisteri primari en tota la província de València, per a la realització de la qual disposen d'ajudes a la investigació atorgades per la Institució Valenciana d'Estudis i Investigació (IVEI) en les convocatòries de 1995 i 1996.

²Alguns autors qualifiquen de violenta la repressió mentre que la depuració seria un procés sotmès a una regulació normativa. Estem més d'acord amb la terminologia de Hermut Heine quan caracteritza dins del concepte de repressió política tant les accions que comporten una finalitat política clara (liquidació física de l'enemic, privació de llibertat), com les de tipus cultural o laboral. HEINE, H "La oposició política al franquismo. Barcelona. Grijalbo 1983. Pàgina 309.

Josep Fontana resumeix aquest objectiu afirmant que els responsables franquistes "*se sabían en posesión de una verdad trascendente y se proponían aplicarla con un aparato represivo y eficaz*"³. A aquesta tasca van ajudar les institucions alineades al costat del Nou Règim com l'Església i la Falange i també nombroses persones que desitjant trobar el seu lloc en la nova situació política, no tenien cap tipus de problemes en exercir el dret a la delació, fomentat per les altes instàncies⁴.

Es tracta, per tant, d'una repressió amb un caràcter no només punitiu, de càstig exemplar d'accions ja realitzades sinó, i tal vegada amb major intensitat, també preventiu, aplicada per tal de dissuadir a la població de possibles vel·leïtats ideològiques i polítiques contraries als principis plantejats pels nous governants. És dins d'aquest clima de depuració amb les dues vessants de castigar les presumptes responsabilitats de desafecció i, de manera simultània, de tallar en sec els possibles desitjos de mantenir una ideologia fidel als principis republicans, on cal situar la portada a terme amb el col·lectiu del Magisteri.

2. EL PROCÉS DE DEPURACIÓ DEL MAGISTERI PRIMARI VALENCIÀ

Una de les primeres mesures adoptades pel govern franquista en Burgos, en el mes de novembre de 1936, va ser la promulgació d'una llei de depuració de tots els funcionaris del Magisteri⁵. La seua aplicació als diferents col·lectius es va aplicar de manera progressiva en la mida que avançava l'exercit nacional. Al ser València una de les províncies que més temps romandria donant suport al legítim govern republicà, no va ser fins abril del 1939 quan s'aplicà, constituint-se en juliol la Comissió Depuradora de l'Ensenyança.

El Magisteri valencià era un col·lectiu amb una escassa politització la qual cosa no explica la cura posada en el seu procés de depuració si no tenim en compte que existeix una forta desconfiança del Nou Règim sobre ell provocada per la política educativa del règim anterior. Pot dir-se que el govern republicà va encetar una sèrie de mides que podria considerar-se que privilegiaven al Magisteri enfront d'altres col·lectius de funcionaris, tractant d'ennobrir una professió tradicionalment penosa. Entre elles recordem la millora de les condicions de vida materials dels mestres (augment de sou) i, en conseqüència, de la seua consideració social; les accions de tipus pedagògic encaminades a perfeccionar la qualitat de l'ensenyament: creació de

---

³FONTANA, J.: "Reflexiones sobre la naturaleza y las consecuencias del franquismo" en "España bajo el franquismo." Editorial Crítica. Barcelona 1986. Pág. 17.

⁴El Règim necessitava de la col·laboració dels ciutadans per tal d'arribar als espais més íntims de les persones. Informacions no només sobre l'ideari polític sinó també sobre la vida privada (religiosa, moral, costums...) eren arreplegades i utilitzades en contra dels denunciats. De vegades no era suficient la "satisfacció patriòtica" (i personal, quan eren fruit de venjança) que això hauria de produir i les recompenses eren també de tipus material. Molt significativa eés la campanya iniciada en 1940 contra l'estraperlo on el Règim oferia als que denunciaren als acaparadors de productes quedar-se el 40% del producte requisat.

⁵Decret n° 66 de 8 de novembre de 1936. BOE 11 de novembre de 1936.

noves escoles, construcció d'edificis escolars, dotació de biblioteques escolars, realització de cursos de formació del professorat... i la potenciació de les idees de renovació pedagògica més avançades, recolzant els seus programes educatius en la ideologia i metodologia de la "Institución Libre de Enseñanza" i la "Escuela Nueva".

Aquesta desconfiança envers del magisteri en general, provocada no tant per les accions pedagògiques que els mestres havien posat en pràctica (la resistència a aplicar les mesures més innovadores, de l'estil de la coeducació o el laïcisme, va ser una constant entre els mestres antirrepublicans) sinó per la ideologia renovadora que es suposava anaven transmetent, i que configuraria unes noves generacions amb un cert esperit crític i una formació cultural més ampla, ambdues coses totalment oposades a les directrius del Nou Règim.

El procés depurador va ser, per tant, llarg i acurat, seguint unes directrius força detallades. En primer lloc es creava una Comissió Depuradora formada per un president, una secretària, tres vocals, veïns, i dos representants de Falange. Aquesta Comissió va ser creada el 10 de juliol de 1939 amb la finalitat de depurar a tot el magisteri valencià. Prompte es veuria que aquesta tasca era massa complexa per a una única Comissió i es crea una segona, dedicant-se la nº 1 a la depuració dels mestres de la capital i la nº 2 als de les poblacions de la província.

La mecànica del procés depurador és, en síntesi, la següent: la Comissió obri expedient depurador⁶ a tots els mestres i les mestres, seguint el principi de que tots són culpables en tant en quant no es demostre la seua innocència, i recava informació sobre la conducta professional, política, social i particular i inclús sobre els antecedents per tal de decidir si cal formular proposta d'admissió sense càrrecs o continuar incoant l'expedient per tal d'imposar la sanció que consideren convenient. Aquesta informació es demanava obligatòriament a l'Alcalde, Rector, Comandant del "Puesto de la Guardia Civil" i un pare de família de la població on tinguera l'escola el mestre depurat. A elles podien afegir-se informacions d'altres veïns, de companys mestres, i, en moltes ocasions, de Falange, del "Servicio Español del Magisterio" (SEM) i dels membres de la pròpia Comissió no rebutjant-se tampoc les denúncies anònimes.

A tota aquesta informació s'afegia l'obligatòria Declaració Jurada, donant complida resposta a una sèrie de preguntes sobre aspectes polítics, professionals, personals... que feien referència al propi mestre i, si volien, a altres companys. En alguns casos s'adjuntava, per part de la Comissió, l'anomenat "Expediente Rojo" encetat per les autoritats republicanes per tal de depurar també als mestres on es relataven les accions realitzades a favor de la República, mèrits en aquells moments i

---

⁶Els expedients de depuració, més de dos mil tres cents només a la província de València, es conserven agrupats en lligalls dipositats en l'Arxiu General de l'Administració d'Alcalá de Henares (AGA). El fet d'haver transcorregut fa ben poc el termini de més de 50 anys prescrit per la llei per tal de poder consultar-los ens ha permès realitzar aquesta investigació amb una gran quantitat d'informació. Als expedients de l'AGA s'han d'afegir alguns informes previs per a la seua tramitació que es conserven als Arxius de l'Escola Normal i de la Universitat de València.

que ara es convertien en acusacions, arribant el propi mestre a testimoniar, de manera indirecta, en contra seua, el que és totalment inconcebible en un Estat de dret.

Tot plegat, la Comissió redacta un plec de càrrecs que comunica a l'interessat el qual disposa de deu dies per tal de formalitzar per escrit els descàrrecs acompanyats de quants avals i documentació al seu favor puga aportar. Una vegada complet l'expedient la Comissió proposa una sanció d'acord amb els càrrecs que considera es mantenen en peu i el remet a Madrid, a la "Comisión Superior Dictaminadora de los Expedientes de Depuración" creada en el "Ministerio de Educación Nacional". Aquesta Comissió l'examina i proposa la seua pròpia sanció que pot coincidir o no amb la de València i remet al Ministeri la proposta fonamentada que sol ser acceptada pel Ministeri i publicada en el Butlletí Oficial de la Província i el del Ministeri, perquè el BOE es va demostrar incapaç d'ocupar-se alhora de tantes llistes de depurats. Els mestres podien ser confirmats en el càrrec sense cap sanció o bé sancionats en una escala on la mes greu és la separació definitiva del càrrec, seguida del trasllat fora de la província, dins de la província i la inhabilitació per a exercir càrrecs directius i de confiança en institucions culturals i d'ensenyança. A més, podien anar acompanyades de suspensió de feina i sou (o mig sou) per un espai de temps determinat (sis mesos, un any...).

El plec de càrrecs es converteix en un document privilegiat per tal d'esbrinar el model de mestre que desitja el franquisme. D'acord amb les premisses del nacional-catolicisme, hauran de ser catòlics, fidels als postulats del "Movimiento Nacional" i de moral i conducta irreprotxable seguint els pressuposts del catolicisme. El seu comportament professional és secundari i la Comissió afirma que no es competència seua jutjar la manca de professionalitat⁷, recalcant el caràcter absolutament polític d'aquesta depuració. Els mestres i les mestres que siguen acusats d'haver incomplert alguns o varis d'aquests requisits seran sancionats.

Els càrrecs més nombrosos són els de caràcter polític, des de l'acusació expressa de militància en Partits del Front Popular fins la mera simpatia per les idees republicanes o ha votat a les esquerres (quan en teoria el vot és secret). Molt sovint als polítics s'afegeixen els sindicals, concretats amb el fet de pertànyer a la FETE abans del 18 de juliol. Segueixen els càrrecs religiosos: ser maçó, ateisme, indiferència o tebiesa religiosa... fins i tot blasfemar, no saber resar el Rosari o la no assistència a actes religiosos. En moltes ocasions els càrrecs religiosos s'afegiran als polítics, agreujant la sanció. Per últim cal citar els de tipus moral: divorcis, adulteris, amistançaments, relacions pre-matrimonials... una completa relació de conductes qualificades d'immorals per l'estreta moral franquista conduïen a que el mestre i, més a sovint, les mestres foren també sancionades.

L'arbitrarietat de les sancions és una altra de les característiques de la depuració. Llevant dels casos més clars de separació del càrrec fruit de la coincidència d'acusacions polítiques, sindicals i religioses, la resta de casos son

---

⁷"Lo de la labor escolar es cosa que no compete a la Comisión". Expedient de S.F.R., mestre de Meliana. AGA lligall 425, n° 43.

jutjats sense cap mena de barem fix. La Comissió pot considerar que un expedient ha de ser sancionat amb trasllat dins de la província i la Superior proposa la separació, o, amb els mateixos informes, un mestre és confirmat en el càrrec i altre condemnat a trasllat fora de la província. Gran part de l'eficàcia repressiva resideix en aquesta arbitrarietat perquè tothom és susceptible de denúncia i de càstig.

Malgrat tot, la quantitat de mestres depurats en tota la província no va ser massa gran, perquè prop del 75% van estar restablerts en les seues escoles sense cap sanció. Clar que el 25% restant i, sobre tot, gairebé el 10% de mestres separats eren l'avantguarda del Magisteri. Els membres més actius de la FETE, els compromesos políticament en càrrecs públics (regidors, membres dels diferents Comitès...) o professionals (directors de grups escolars o membres dels Consells de Primera Ensenyança durant la guerra), més tots aquells que tingueren alguna responsabilitat en qualsevol organització o organisme republicà, des de "Socorro Rojo" a "Dones Antifeixistes", foren separats dels seus càrrecs, conquerint allò que era l'objectiu fonamental: descapçalar el Magisteri i trencar, per molts anys, la línia de renovació pedagògica que s'havia encetat.

3. LA DEPURACIÓ DEL MAGISTERI A LA VALL D'ALBAIDA

Els mestres i les mestres que exercien la seua professió dins del marc geogràfic de la Vall d'Albaida es van sotmetre i van patir el mateix procés depurador que la resta del Magisteri valencià i estatal. Podem afirmar que aquesta Comarca és prou representativa de la realitat provincial i la quantitat i qualitat dels sancionats és molt semblant a la que hem descrit per al conjunt de València.

Quan vàrem realitzar un primer apropament a la realitat educativa de la Vall en l'etapa republicana⁸, trobarem un Magisteri que, amb les seues llums i ombres participava, globalment, de les il·lusions de renovació pedagògica proclamades per la República. Veiérem com augmentava el nombre d'escoles creades, com es projectava la construcció de nous edificis escolars, com es procedia a graduar escoles, com descendia l'analfabetisme d'homes i dones... ens detingueren de manera especial en aquell esdeveniment crucial per a la Comarca de la celebració de la "Setmana Pedagògica" d'Ontinyent (setembre de 1934), en la particularitat de defensar el valencià a l'escola que havia caracteritzat una part del Magisteri de la Vall, pioner en moltes de les seues reivindicacions, i en l'element aglutinador i dinamitzador de la comarca que havia estat l'Inspector educatiu J. José Senent Ibáñez.

---

⁸AGULLÓ DÍAZ, M^a del Carmen "Escola i República. La Vall d'Albaida 1931-1939". Diputació de València. València 1993. L'escola durant l'etapa republicana en Ontinyent ha estat estudiada per TORRO MARTÍNEZ, Joan Josep. "Instrucció i cultura a Ontinyent durant la II^a República (1931-1939)". Quaderns divulgatius n° 2. Servei de Publicacions. Ajuntament d'Ontinyent. Ontinyent 1993.

Seguint els trets directrius que marquen la depuració a nivell provincial⁹, puguem comprovar que a la comarca, càrrecs i sancions confirmen les hipòtesis apuntades. D'un total de 110 professionals (47 homes i 63 dones) que exercien com a propietaris o interins de les escoles de la Vall en data 18 de juliol o posteriors, tingueren alguna sanció el 26'4%, dada que coincideix amb la del total de la província, encara que si tenim en compte la variable sexe, els mestres de la Vall depurats representen un percentatge lleugerament més elevat que els del total de la província (17'27% front al 15'53%), mentre que les mestres ho son menys (9'09% front al 10'73%). Malgrat aquesta diferència cal ressenyar que, dins de les mestres sancionades, aquelles depurades amb separació de càrrec són molt més nombroses que en la província: un 4'54% front al 2'65%. Els homes, per la seua banda, coincideixen en el percentatge de separats (un 5'45%) en ambdós casos:

RESOLUCIONS	MESTRES HOMES		MESTRES DONES		TOTAL	
	VALENC	LA VALL	VALENC	LA VALL	VALENC	LA VALL
CONFIRMATS EN EL CÀRREC	31'59%	25'45%	41'98%	48'18%	73'58%	73'6%
SANCIONATS TOTAL	15'53%	17'27%	10'73%	9'09%	26'4%	26'4%
TIPUS DE SANCIÓ:						
INHABILITACIO CÀRRECS DIRECT.	3'49%	1'81%	2'86%	1'81%	6'35%	3'62%
TRASLLAT DINS PROVÍNCIA	2'14%	6'36%	1'59%	1'81%	3'74%	8'17%
TRASLLAT FORA PROVÍNCIA	3'23%	2'72%	2'76%	0'90%	6'01%	3'63%
JUBILACIÓ FORÇOSA	0'04%		0'08%		0'12%	
SEPARACIO DEL CÀRREC	5'46%	5'45%	2'65%	4'54%	8'11%	9'99%
CURSILLISTES INHABILITATS	1'17%	0'90%	0'88%	0	2'06%	0'90%
TOTAL	47'16%	42'6%	52'83%	57'24%	100%	100%

Cal, però, realitzar una anàlisi qualitativa de les sancions, és a dir, quins mestres i per quines raons foren sancionats? De la consulta dels expedients dels diferents arxius, en especial el AGA, corresponents a 25 sancionats¹⁰ hem pogut

⁹Les dades a nivell provincial així com la depuració del magisteri en tota la província pot seguir-se en l'article de FERNÁNDEZ SORIA, Juan Manuel y AGULLÓ DÍAZ, María del Carmen "La depuración franquista del Magisterio primario" en "Historia de la educación" (Revista interuniversitaria). Salamanca. (En premsa)

¹⁰Una part dels expedients dels mestres depurats han desaparegut o no poden ser consultats fins d'ací uns anys perquè al ser revisats en els anys 60 encara no ha transcorregut el termini de 50 anys que marca la llei per tal de poder consultar-los. Malgrat tot, amb la informació arrellegada als Arxius de l'Escola de Magisteri i l'Històric de la Universitat de València, a més de les delacions que es troben en els expedients d'altres mestres, es poden reconstruir els motius de la depuració.

esbrinar que tots, sense excepció, ho foren per causes polítiques; en nou casos, a més, religioses, i, en sis ocasions s'afegeixen les sindicals (els casos que reuneixen els tres tipus de sancions són els depurats amb separació del càrrec). Vegem alguns càrrecs tal i com estan formulats en els plecs, encara que després es demostrara la falsedat o, com a mínim, la imprecisió de gran part d'ells

“Cargos: 1.- Perteneciente al P. Socialista con anterioridad al GMN siendo Secretario de dicho Partido durante el mismo

2.- Asesor de los rojos¹¹.

Cargo: Pertenecer a SRI¹².

Cargos: 1.- persona de ideales izquierdistas muy partidaria del FP exteriorizando sus ideales

2.- Su conducta religiosa fue en algún tiempo indiferente y en otro mala¹³.

En algunes ocasions, els càrrecs es feien en base a les denúncies o informes arreglegats, encara que la mateixa Comissió reconeixia que no tenien fonament però, davant el dubte, es posava alguna sanció encara que fora la mínima:

“Pliego de cargos:

Políticos: ser simpatizante de izquierdas

Religiosos: usar el saludo ¡No hay Dios ni lo ha habido nunca!

Párroco: “Este maestro es de los que al entrar los niños en la escuela el saludo era: “No hay Dios”, contestaba el maestro: “Ni lo ha habido nunca”¹⁴.

Altres mestres, de dretes, van ser depurats per la República i en el seu afany de mantenir el seu lloc de treball van donar pas a situacions que després els ocasionarien algun disgust. El cas més cridaner seria el del mestre de Fontanars que, separat del càrrec en l'any 1937 es va convertir en un gran defensor de la República, tenint després que desdir-se de la seua conducta. En aquest cas la Comissió es mostra comprensiva i accepta les disculpes del mestre sancionant-lo només a no tornar a Fontanars:

Cargos:

1. Durante el dominio rojo hizo propaganda marxista en mitines incitando a las masas a perseguir a muerte a los elementos derechistas.

---

¹¹Expedient de Senabre Felicio, José. Albaida. AGA. L. 425. nº 48.

¹²Expedient de García Fuster, Visitación. Albaida. Albaida. AGA.L. 416. Nº 22.

¹³Expedient de Ortiz Romero, Blasa. Interina Montavener. AGA. L. 426. Nº 69.

¹⁴El càrrec de caràcter religiós, imputat pel rector, no va ser demostrat però comportaria la sanció d'inhabilitació per a càrrecs directius i de confiança. Expedient de Cancio Echarte, Vicente. Atzaneta d'Albaida. AGA. L. 413. Nº 6.

2. Actuación religiosa confusa

3. En lo profesional abandono

Nota Anònima¹⁵. - Este maestro fue de derechas hasta el punto de destituirlo los rojos en los primeros días. Antes también lo fue pero para captarse sus simpatías empezó a hacer méritos rojos e hizo muchas tonterías hasta que lo repusieron siendo propagandista de esos ideales, seguramente sin sentirlos pero que ahora sentaría mal el llevarlo de maestro al sitio donde lo hubieran visto en plan izquierdista. Por eso debe reingresar fuera de la provincia¹⁶.

Els expedients que compilen els càrrecs de major gravetat seran els que provoquen l'expulsió del cos de funcionaris dels mestres acusats. En tots els casos les raons eren d'índole política i en més d'un van tenir molta importància les denúncies fetes pels seus propis companys. Així Vicente Altabert, que seria afusellat a Paterna en 1940 va ser acusat en l'expedient d'un altre mestre en els termes següents:

"debe ser mencionado Vicente Altabert que envenenó al pueblo de Albaida con sus propagandas disolventes, organizó el Frente Popular del pueblo y formó luego parte de los Comités rojos de Albaida. Finalmente marchó como voluntario habiendo llegado, creo, que hasta la graduación de capitán"¹⁷.

De la mestra de la Pobla del Duc Josefa Angelina López Garcia, també separada del servei definitivament, una mestra afirmava:

"Me consta que es mujer de izquierdas y según referencias pertenecía a la Institución Libre".

Del mestre de Quatretonda, Andrés Calvete Bru, separat del Magisteri (casat amb la mestra de la mateixa població, Desamparados Marco Fernández, que tindria la mateixa sanció), un mestre denuncia:

"Andrés Calvete y su cuñado Marco como inductores para formación del Comité revolucionario de Quatretonda".

El cas més cridaner el protagonitzen els dos mestres de La Pobla del Duc. Un d'ells havia estat depurat favorablement i inclòs sembla que exercia el càrrec d'alcalde després de la victòria franquista. L'altre mestre, per tal de desembarassar-se dels càrrecs imputats realitza una delació tal que l'expedient del primer mestre és revisat, afegint-li els càrrecs per ell suggerits. Al final, la revisió del denunciat es

---

¹⁵Les notes anònimes acompanyen a un bon grapat d'expedients i el seu contingut fa referència a reflexions que realitza quelcom personatge depurador que reflecteix les seues impressions personals sobre el mestre o mestra objecte de depuració. La seua càrrega ideològica es molt gran i constitueixen un testimoni privilegiat del pensament dels depuradors.

¹⁶Expedient de Latorre Collado, Jesús. Fontanars. AGA L. 426. N° 85.

¹⁷En aquests casos de delació mantenim el criteri de no citar l'expedient on hem trobat les acusacions perquè no creem que afegisquen cap informació rellevant.

salda amb la sanció de trasllat fora de la província, mentre que el denunciant ho serà amb la de trasllat dins.

Un mestre arriba a realitzar un compendi dels mestres revolucionaris de la comarca, denuncia que va ser tinguda en compte ja que tots van ser separats del càrrec:

Actuaciones de compañeros revolucionaria indigna de maestros: Altabert, Calpe, José Bolos y V. Giner (Rafol).

La quantitat de depurats no significa, però, que el col·lectiu de mestres de la Vall estiguera especialment compromès amb la gent republicana i d'esquerres de la comarca. Repassant les històries personals, la major part dels sancionats eren persones joves, amb escàs temps de permanència en la Vall i, segurament, amb la perspectiva de canviar de plaça. Els mestres de més edat, assentats en les poblacions importants com a propietaris definitius, presentaven un perfil polític majoritàriament de dretes, moderats. Tal vegada aquesta siga la raó per la qual no existeix una relació directa entre la repressió exercida sobre els veïns del conjunt de la Vall i la dels mestres, fins el punt de que es pot constatar que aquells pobles que destacaren per un gran radicalisme durant els primers anys de la República o en el període bèl·lic i que patiren després les conseqüències d'un nombre elevat de veïns empresonats i/o afusellats com poden ser Bocairent, Ontinyent o Benigànim no van ser els que comptaren amb mestres capdavanters i compromesos amb la política republicana, pel contrari, tant en Ontinyent com en Bocairent o Aielo de Malferit la major quantitat de mestres són d'ideologia dretana i inclòs relacionats amb els sectors políticament de dretes del poble.

Tampoc existeix relació directa entre compromís en els avanços pedagògics i sancions. Cal remarcar que a la Vall el fet de defensar la renovació pedagògica no va anar acompanyat d'una militància esquerrana ni a soles clarament republicana. Llevat de la resistència a dur a la pràctica mesures contràries als principis catòlics com la coeducació o el laïcisme en les escoles, moltes altres mesures de caràcter didàctic innovadores van ser defensades i aplicades en les escoles, sense tenir en compte la ideologia del mestre, així cal dir que els mestres valencianistes, que s'havien distingit per la defensa del valencià i de la seua introducció com a llengua prioritària i d'ensenyament a l'escola, gràcies a la seua militància dretana i el seu profon catolicisme foren tots confirmats en els càrrecs¹⁸. La contrapartida va ser l'oblit d'aquestes reivindicacions i l'ús de la llengua dins de l'àmbit privat, cultivant la poesia i participant en Jocs Florals.

Són casos aïllats els dels mestres en els quals coincideix el fet de ser avantguarda política i pedagògica: Vicente Altabert, mestre de Benissoda, secretari del Centre de Col·laboració Pedagògica d'Albaida-Ontinyent, membre del Comitè Comarcal d'Abastament, separat del Magisteri i afusellat a Paterna, José Senabre,

---

¹⁸Es el cas de Baldomer Vendrell (Bocairent), Prudenci Alcón (Llutxent) o Miquel Ferrandiz (Aielo de Malferit).

mestre d'Albaida participant en la Setmana Pedagògica amb una ponència i membre del P. Socialista d'Albaida, separat, Vicente Calpe Clemente, mestre d'Otos, capità de l'exercit republicà i redactor d'una cartilla per a l'alfabetització d'adults segons la metodologia decrolyniana, separat, Santiago Roca, mestre d'Ontinyent, organitzador de la Setmana Pedagògica i republicà moderat que va ser traslladat dins de la província, fora d'Ontinyent...

Significatiu és el cas de tots aquells mestres que pel fet de ser traslladats a València a ocupar places en les escoles dependents de la Diputació al realitzar la substitució dels ordres religiosos que les regien, van ser sancionats amb la pèrdua de la seua plaça com a propietaris en la Vall i, en alguns casos, amb la separació definitiva¹⁹. Tal i com es pot comprovar, gairebé tots eren afiliats a la FETE amb anterioritat al 18 de juliol de 1936 encara que la seua actuació política fonamentalment es desenvolupa fora de la comarca, exceptuant a Andrés Calvete, mestre de Quatretonda, acusat de formar el "Comitè revolucionari" del poble.

La depuració en la Vall confirma tant el seu caràcter polític com la intenció d'exemplaritat que es volia donar mitjançant les sancions. Com havíem avançat no es tracta a soles d'unes mesures de caràcter punitiu sinó també, i de manera simultània, preventiu i exemplaritzant:

"Pero es cierto que ella postuló en ese pueblo para los rojos y no lo niega y además iba a las manifestaciones que organizaban. Esto le impide, a mi juicio, ser Maestra de la misma localidad pues aunque fuesen muy pocos los que no hacían lo mismo los que no fueron a esas moji gangas rojas podían tener un mal juicio de la Justicia actual."²⁰

"Los informes son tan malos que uno de ellos dice "de ningún modo pueden avalarle" (Esto del Sr. Cura) Elemento rojo formó parte de Comités. Antes de UR, luego exaltado revolucionario aunque no hizo mal a nadie. Por ahora debe aplicársele esa sanción aunque luego se atenua en revisión que "igual vendría con otro castigo menos". La familia también es de izquierdas²¹.

"La Comisión pide traslado dentro pero los informes son tan malos que uno dice "El pueblo en general no está conforme con ella". Y el Comandante del Puesto indica "Se la considera totalmente desafecta al Régimen". Ante estos informes no debe quedarse a 30 kms. De donde está, sino a...mil kilómetros"²².

---

¹⁹Agustí Llopis (Montaverner) i Francisco Sales (Llutxent) en el primer cas i Vicenta Pastor (Aielo de Malferit), José Bolos (Beniatjar), i Desamparados Marco i Andrés Calvete (Quatretonda) en el segon.

²⁰Expedient de García Fuster, Visitación. Albaida. 1944: inhabilitació càrrecs directius. AGA. L. 416. N° 62.

²¹Expedient de Seda Sicardo, Salvador. L'Olleria. 1943: separació definitiva del servei. 1944: trasllado fora de la província amb suspensió d'empleo i sou dos anys. 1945: traslladada a Ledaña (Cuenca). L. 420. N° 33.

²²Expedient de López Escoto, Manuela. Rugat. Traslada fora de la província a Vilarete-Sierra Engancerán. L 416. N° 25.

Per últim apuntar que els expedients de depuració són també una font d'informació històrica inapreciable²³. D'ells podem extraure tant fets i realitats de posada en pràctica de les directrius educatives republicanes com les accions de resistència que els mestres de dretes li oposaren i les seues opinions sobre la política d'aquest període:

"En noviembre de 1936 asistí al Cursillo de perfeccionamiento convocado por el Gobierno rojo y que finalizado dicho Cursillo se nos concedió a los cursillistas una Biblioteca Escolar del Patronato de Misiones Pedagógicas. En dicha Colección no figuraba ningún libro comunista y esto puede comprobarse preguntando al mal informado denunciante el nombre de uno de dichos libros que seguramente los creyó rojos por haberlos regalado el Gobierno Rojo"²⁴.

"En mi escuela no enseñé ni permití cantar las canciones rojas y no hice nunca labor antifascista; en ella y fuera de ella procuré combatir las calumnias que oía contra los nacionales.

En julio de 1938 por elementos del SIM fueron registradas minuciosamente mi casa-habitación y mi escuela, y me vejaron. De la administración del Ministerio puedo decir que nos perdían frecuentemente los documentos, oficios, recibos, etc... El maestro ha estado ausente durante todo el período revolucionario²⁵.

T.- Los compañeros de Bocairente inmejorables y siempre entusiasmados por la causa de la E. Nacional. En cambio un compañero de Fuente la Higuera es izquierdista consumado. Todo cuanto se pudiera decir relacionado con la enseñanza, no puede ser más catastrófico. Los pocos periódicos profesionales que a mis manos han llegado han venido repletos de lecturas groseras, apasionadas y soeces. Rusia y Rusia. No podía darnos Jesús Hernández y compañeros otra cosa que lo que ellos son: antipatriotismo y antirreligión y cuanto de esto se deduce²⁶.

I, en molts casos, les dades que aporten són d'una gran rellevància no a soles per a reconstruir el període des del punt de vista educatiu sinó també des de la vessant política. Així, per exemple sabem que el Cercle valencianista de Bocairent va aprofitar per camuflar les activitats dels falangistes abans del 18 de juliol o que la

---

²³Una exposició més detallada de l'utilització dels expedients de depuració com a font per a l'història l'hem exposat en AGULLÓ DÍAZ, María del Carmen y FERNÁNDEZ SORIA, Juan Manuel. "Los expedientes de depuración del Magisterio como fuente para la Historia de la Educación" en "El Currículum: historia de una mediación social y cultural", Actas del IX Coloquio de Historia de la Educación. Volumen II. Pag. 449-462. Ediciones Osuna Granada 1996.

²⁴Expedient de Vidal Cisneros, Enrique. Bèlgida. L. 416. N° 71.

²⁵Expedient de Tomás Cortés, Josefa. Otos. L. 415. N° 76.

²⁶Expedient de Vidal Martínez, Filomena. Bocairent AGA. L.411. N° 24.

coneguda dirigent comunista Carmen Manzano²⁷ va visitar Bèlgida preocupant-se per les condicions educatives del poble:

“Fundador de Falange en Bocairent. Presidente del Círculo valencianista en donde se reunían los falangistas antes de la sublevación. Persona de reconocida probidad y honradez, católico práctico y escrupulosamente cumplidor de sus obligaciones profesionales hasta haberse granjeado por ello la estimación del pueblo sensato. En cuanto a su conducta política y social puedo asegurar ha sido siempre de relevante significación y actuación derechista y tan afecto al GMN que fue duramente perseguido, destituido y desterrado porque a la sazón era Presidente del Centro Valencianista, que fue declarado fascista. Informe cura párroco Bocairente”²⁸.

“Pienso que si mi afecto a la Causa Roja la fundarán en que Carmen Manzano propagandista comunista después de un mitin en Bèlgida visitó la escuela y a instancias de acompañantes de la localidad visitó el local escuela y trató de interponer su influencia para remediar sus deficientes condiciones ya que a la sazón el P. Comunista alcanzaba tal poderío y hasta más tarde un Ministro en el Poder. Aprovechó la ocasión para ver la labor de los niños y acaso movida a compasión al ver la mísera vivienda que el Maestro habitaba y la pobreza con que venía obligado a vivir un Maestro con cuatro hijos y modesto sueldo apuntó su influencia y posibilidad de llevarme a la capital a cuyo designio me opuse (honradamente lo digo) no porque el P. Comunista no tenía que agradecerme ni siquiera la filiación ni la condición de simpatizante sino porque fui siempre enemigo de este medio de provisión de cargos”²⁹.

4. I DESPRÈS ?

Hem titulat aquesta ponència “el trencament d’una il·lusió”. Després dels projectes que el govern republicà havia començat a fer realitat a una comarca com la Vall (creació de noves escoles, formació del professorat, implantació de nova metodologia, arrelament al medi, alfabetització d’adults, construcció d’edificis escolars, revalorització social del paper del mestre, reivindicació del valencià com a llengua d’ensenyament) va succeir una altra llarga etapa de penúria. D’escoles i de mestres.

A l’igual que a la resta de la província, la depuració soferta pel Magisteri de la Vall, tant des d’un punt de vista de tot el col·lectiu com individualment, tindrà com a conseqüència directa la progressiva implantació d’un cos de mestres amb unes característiques pròpies dissenyades pel Nou Règim. Característiques que giraran al voltant del nacional-catolicisme, és a dir, un patriotisme espanyol basat en la

²⁷Carmen Manzano va ser membre del Comitè Provincial del Partit Comunista formant part de la mesa de la Conferència provincial del P.C. d’octubre de 1936 i va contribuir a l’organització dels Comitès Antifeixistes de Dones seguint Secretària del Comitè Provincial de Dones Antifeixistes.

²⁸Expedient de Vendrell Gómez, Baldomero. Bocairent. AGA lligall 411 n° 32.

²⁹Expedient de Vidal Cisneros, Enrique. Bèlgida. L. 416. n° 71.

idealització de l'Espanya imperial, la mitificació de la unitat d'Espanya amb la consegüent marginació i repressió dels anhels nacionalistes qualificats com separatistes i l'obligatorietat de professar el catolicisme, convertit en guia espiritual i moral de la vida oficial, quotidiana i, per tant, escolar la qual es veurà inundada d'actes i activitats de caràcter religiós. Al tractar-se d'una depuració fonamentalment de caràcter polític aquesta vessant de rearmament ideològic serà la central i per tal de dur-la a terme es convocaran cursets de formació d'assistència obligada per al Magisteri, tant el de nou accés com el ja depurat, en els quals els objectius d'adoctrinament polític seran molt més importants que els pedagògics tal i com de manera clara i rotunda exposa el SEM valencià en la convocatòria del I "Cursillo de Verano" de l'any 1940:

"Siguiendo sus rutas revolucionarias nacional-sindicalistas, el SEM quiere sembrar, una vez más, en el corazón y en la inteligencia de los camaradas Maestros en cuyas manos han de ir moldeándose los que mañana nos han de suceder en la marcha hacia el dominio imperial de España.

En esa localidad de tu mando tendrás, camarada Jefe, Maestros. Ellos ya conocen el SEM: los unos, porque amadores de nuestro sentido católico, falangista y tradicional, militan en la organización; los otros, porque nos respetan, aunque no nos amen. A unos y otros quiere hablar el SEM. Hablar y orientarles en su hacer escolar para que este rinda eficazmente por el bien de nuestra España y de su Glorioso Movimiento"³⁰.

A la depuració de persones succeeix la d'objectes i, més en concret, la de llibres. Nous-vells llibres de text³¹ acompanyats d'obres amb un contingut més ideològic que pedagògic substituiran a les biblioteques de "Misiones Pedagógicas" que seran expurgades i cremats aquells exemplars considerats inadequats a les noves circumstàncies, tasca duta a terme moltes vegades pels mateixos mestres que abans havien gaudit d'elles i que es transformen ara en destructors de la cultura. No és d'estranyar, però, que en algunes escoles de la Vall encara hui en dia es troben nombrosos exemplars de llibres que es salvaren de la purga, tal vegada perquè el mestre o la mestra es va veure incapaç, malgrat les directrius governamentals, d'aplicar amb tot el rigor la penosa tasca d'inquisidors.

En l'aspecte didàctic, al ser separada de l'escalafó una part molt activa i compromesa amb la pedagogia renovadora, es torna a una metodologia basada en el memorisme, la repetició i els càstigs físics. Al mateix temps xiquets i xiquetes son separats en aules diferents i es dictaran curricula marcats per l'empremta del gènere.

---

³⁰Convocatòria del cursset organitzat pel SEM (Servicio Español del Magisterio) en 1940 titulat "I Cursillo de Verano organizado por el SEM. Hacia Dios y el Imperio por la Escuela". Arxiu Municipal de Montaverner.

A més d'aquest curs es convocaren "Ejercicios espirituales" especialment destinats al Magisteri.

³¹Mots llibres de text com ara les Enciclopèdies van ser actualitzats tornant a editar la versió de l'etapa monàrquica només afegint-le les obligades lloes a Franco i José Antonio. D'ací la nostra afirmació de la peculiar manera d'entendre la renovació, identificada amb la volta a la tradició més conservadora.

Les xiquetes dedicaran llargues hores a costura i els xiquets a exercicis pre-militars per tal de convertir-los en soldats defensors de la Pàtria.

Però tal vegada la conseqüència més important va ser com el Magisteri es convertiria en un funcionariat obediènt i submís. Separats del seu lloc de treball els mestres més compromesos amb la política republicana, la resta va quedar emmudida per la por a la denúncia, a la fam, a la violència. Molts mestres que patiren alguna sanció van haver d'extremar les precaucions per tal de passar desapercebuts i no donar motius per a una revisió de l'expedient que poguera agreujar el seu càstig, mestres que no s'havien exiliat físicament començaren un llarg autoexili interior que els conduiria a una involució personal, metodològica, ideològica i pedagògica. Es tracta d'una altra vessant de la depuració que podríem anomenar psicològica: l'autorrepresió de les pròpies idees personals i pedagògiques, l'acatament cec de les premisses imposades, perquè tot questionament i la mínima crítica pot suposar una sanció que comporta empitjorar encara més les condicions materials de vida amb fam, penúries econòmiques i un rebuig social que pot traduir-se en l'aïllament i la soledat.

Igual que la resta de la població els mestres passen a tindre com a preocupació fonamental la de sobreviure. Les greus conseqüències personals i col·lectives d'aquesta postura de supervivència al preu que fora, cobren una importància especial en el cas d'unes persones destinades professionalment a la formació de les noves generacions. Per tal de formar persones submises cal un professorat que faça d'aquesta característica una virtut suprema i la practique. L'acceptació acrítica de les premisses ideològiques i didàctiques donades per les autoritats, l'establiment d'unes relacions personals i professionals basades en la por³², l'amagar les idees pròpies, suposarien un greu retrocés en l'àmbit social i professional del Magisteri, del qual tardaria molts anys en recuperar-se. Aquesta seria, a la llarga, la principal conquesta de la depuració.

---

³²Cal recordar que un bon grapat de mestres van ser sancionats degut a les denúncies expressades pels seus companys de treball, actitud que portaria a unes relacions entre mestres basades en el recel i la manca de confiança, relacions que, per altra banda, serien també practicades per la resta de la població.

5. ANNEX: LA DEPURACIÓ POBLE A POBLE

1. AGULLENT

ARBONA OLIVER, MARIA..... SUSTITUTA AGULLENT-RELIG.

2/2/42 HABILITADA

CLIMENT SOLER, JOSEFA..... AGULLENT

(3/05/1943) CONFIRMAR EN SU CARGO A LOS EFECTOS DE JUBILACION

UGEDO CIVIL, FRANCISCO..... AGULLENT

(13/04/1942) TRASLADO DENTRO DE LA PROVINCIA, NO PUDIENDO SOLICITAR
CARGOS VACANTES EN DOS AÑOS E INHABILITACION PARA EL
DESEMPEÑO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN
INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA

2. AIELO MALFERIT

ARABI MOLINA, TERESA..... AIELO DE MALFERIT

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGO.

AUPI AGRAMONT, MERCEDES..... PLAN PROFESIONAL. AIELO MALFERIT

(21/04/1941) HABILITADA.

DAMAS RUBIO, ROSARIO..... CURSILLISTA 1936. PARVULOS

(2/02/1942) HABILITADO

JUAN REQUENA, ADELA..... CURSILLISTA 1936. AIELO MALFERIT.

(18/05/1942) HABILITADA

MIRALLES RAMON, CONCEPCION..... AIELO DE MALFERIT

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGOS:

PASTOR PERIS, VICENTA..... AIELO DE MALFERIT.

CESANTE EN SU RESPECTIVO DESTINO POR ART 171 (29/04/1940) CONFIRMADA
SANCION Y SEPARACION DEFINITIVA DEL MAGISTERIO OFICIAL POR
ABANDONO DE DESTINO (21/10/1940) Y (21/04/1941)

BERMUDEZ FUENTES, SEVERIANO.... AIELO DE MALFERIT

(2/2/1942) CONFIRMAR EN CARGOS

CARRERES LIÑANA, LEONARDO..... AIELO DE MALFERIT

(30/12/1940) CONFIRMAR EN CARGOS.

FERRANDIS BATALLER, MIGUEL..... AIELO DE MALFERIT

(23/06/1941) CONFIRMAR EN CARGOS

LIÑANA SANCHO, MANUEL...CURSILLISTA 1936. INTERINO AIELO MALFERIT
(1/03/1943) HABILITADO. CONFIRMADA 8/03/1943

3. AIELO RUGAT

PUIG PUIG, MARIA..... AIELO DE RUGAT
(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGO.

4. ALBAIDA

ALEMANY PASTOR, PILAR..... ALBAIDA
(2/02/1942) CONFIRMAR EN CARGOS

BELLVIS CORELLA, ROSARIO..... ALBAIDA
(2/02/1942) CONFIRMAR EN CARGO

GARCIA FUSTER, VISITACION..... ALBAIDA
(13/04/1942). TRASLADO DENTRO DE LA PROVINCIA, NO PUDIENDO SOLICITAR
CARGOS VACANTES EN DOS AÑOS E INHABILITACION PARA EL
DESEMPEÑO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN
INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA. INHABILITACION
CARGOS (4/09/1944)

MARTI BONO, Mª DESAMPARADOS... INTERINA ALBAIDA
(27/07/1942) HABILITADA

FERRERO VIDAL, ENRIQUE..... ALBAIDA

(1/03/1943)TRASLADO DENTRO DE LA PROVINCIA, NO PUDIENDO SOLICITAR
CARGOS VACANTES EN DOS AÑOS E INHABILITACION PARA EL
DESEMPEÑO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN
INSTITUCIONES

CULTURALES Y DE ENSEÑANZA

SANCHEZ NAVARRETE, MANUEL..... ALBAIDA. Unitaria n° 2

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGOS.

SENABRE FELICIO, JOSE..... ALBAIDA.

SEPARACION DEFINITIVA DEL SERVICIO (5/04/1943)

5. ALFARRASÍ

MARTIN VICENTE, VICTORIA..... ALFARRASI

(5/05/1941)CONFIRMAR EN CARGOS:

ARGENTE MARTINEZ, MANUEL..... ALFARRASI

(27/07/1942) CONFIRMAR EN CARGOS

6. ATZENETA

BIEZMA DE LA CRUZ, JULIA..... ATZENETA D'ALBAIDA

(2/2/42) CONFIRMAR EN CARGOS

CANCIO ECHARTE, VICENTE..... ATZANETA D'ALBAIDA

(2/02/1942)INHABILITACION PARA DESEMPEÑO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA

VICENT MARTINEZ, VICENTA..... ATZANETA D'ALBAIDA

(2/02/1942)CONFIRMAR EN CARGO

7. BÉLGIDA

NAVARRO PEDROSA, MERCEDES..... BELGIDA

(18/08/1941) CONFIRMAR EN CARGO

VIDAL CISNEROS, ENRIQUE..... BELGIDA

(13/04/1942)TRASLADO FUERA DE LA PROVINCIA, NO PUDIENDO SOLICITAR CARGOS VACANTES EN CINCO AÑOS E INHABILITACION PARA EL DESEMPEÑO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA.

ESPI LLUCH, MARIA..... BELGIDA

(28/12/1942) CONFIRMAR EN CARGO

8. BELLÚS

VILA FERRER, MARIA..... BELLUS.

CESANTE EN SU RESPECTIVO DESTINO POR ART 171 (29/04/1940). CONFIRMADA SANCION Y SEPARACION DEFINITIVA DEL MAGISTERIO OFICIAL POR ABANDONO DE DESTINO (21/10/1940) Y (21/04/1941)

9. BENIATJAR

LOPEZ MARTINEZ, LINA..... BENIATJAR

(5/05/1941) CONFIRMAR EN CARGOS

BOLOS MARTINEZ, JOSE..... BENIATJAR.

SEPARACION DEFINITIVA DEL SERVICIO (13/04/1942)

10. BENICOLET

PERALES VIDAL, ELISEO..... BENICOLET

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGO

PLA GUARDIOLA, MERCEDES..... BENICOLET (DESDE 1934)

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGOS.

11. BENIGÀNIM

BENAVENT BENAVENT, ROSARIO..... BENIGÀNIM. Interina Alberic.

(19/05/1941)CONFIRMAR EN CARGOS:

JUAN CHAFER, JOSEFA..... BENIGÀNIM

(5/05/1941) CONFIRMAR EN CARGOS

GARCIA MONLEON, VICENTE..... BENIGÀNIM

(18/05/1942). SUSPENSION DE EMPLEO Y SUELDO POR EL TIEMPO QUE LO HA ESTADO TRASLADO DENTRO DE LA PROVINCIA, NO PUDIENDO SOLICITAR CARGOS VACANTES EN DOS AÑOS E INHABILITACION PARA EL DESEMPEÑO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA

TORMO BOILS, DANIEL..... BENIGÀNIM

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGOS.

12. BENISSODA

ALTABERT CALATAYUD, VICENTE..... ALJORF-BENISSODA

(29/04/1940) CESANTE EN SU RESPECTIVO DESTINO POR ART 171. LEVANTADA SANCION POR FALLECIMIEN

ESCOLAR ANTONIO, ERNESTINA... BENISSODA

(2/02/1942) CONFIRMAR EN CARGOS:

13. BENISSUERA

ALABARTA PAREDES, Mª CRUZ..... BENISSUERA

(18/05/1942) CONFIRMAR EN CARGOS

14. BOCAIRENT

ADAN RAMON, ANTONIA..... BOCAIRENT

(19/05/1941)CONFIRMAR EN CARGOS

FERRE VAÑO, Mª LUISA (NIEVES)..... BOCAIRENT

(30/12/1940)CONFIRMAR EN CARGOS

IBAÑEZ SERNA, PLACIDA..... BOCAIRENT

(5/05/1941) CONFIRMAR EN CARGOS

PONS CIVERA, CARMEN..... BOCAIRENT

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGOS.

VIDAL MARTINEZ (SANCHIS), FILOMENA..... BOCAIRENTE. Párvulos

(19/05/1941)CONFIRMAR EN CARGOS.

AÑO GIL, FIDEL..... BOCAIRENT

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGOS

BENAVENT ARANDA, MIGUEL..... BOCAIRENT

(23/06/1941) CONFIRMAR EN CARGOS

VENDRELL GOMEZ, BALDOMERO..... BOCAIRENT.

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGO

15. BUFALI

ALOY SELLES, FEDERICO..... BUFALI-ALBAIDA

(21/04/1941)CONFIRMACION EN SU CARGO A EFECTOS DE SUS DERECHOS PASIVOS.

NAVARRO ALBELDA, VIRTUDES..... BUFALI

(30/12/1940) CONFIRMAR EN CARGO

16. CARRÍCOLA

GUERRERO COLAS, MERCEDES..... CARRÍCOLA

(27/07/1942)CONFIRMAR EN CARGO

17. CASTELLO DE RUGAT

LOZANO TORRES, Mª PILAR..... CASTELLO DE RUGAT

(5/05/1941)CONFIRMAR EN CARGO

SIMO TORREGROSA, GUILLERMO.....CASTELLO DE RUGAT

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGO

18. FONTANARS DELS ALFORINS

CRESPO FONT, MARIA..... CURSILLISTA DEL 36

(20/07/1942)CONFIRMACION EN SUS DERECHOS COMO MAESTRO CURSILLISTA

PRATS MOLLA, CRISTINA..... FONTANARS (13/04/1942)

TRASLADO DENTRO DE LA PROVINCIA, NO PUDIENDO SOLICITAR CARGOS VACANTES EN DOS AÑOS E INHABILITACION PARA EL DESEMPEÑO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA

LATORRE COLLADO, JESUS.... FONTANARS.

INHABILITACION PARA DESEMPEÑO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA (14/07/1943). CONFIRMADO EN DERECHOS PERO SIN PODER REINGRESAR EN FONTANARS.

19. GUADASSÉQUIES

MARTINEZ MARTIN, MARTINA..... GUADASSEQUIES

(20/01/1941) HABILITADA

20. LLUTXENT

AGUSTIN SALVA, MARGARITA..... LLUTXENT

(23/06/1941) CONFIRMAR EN CARGOS

MARIN RULLAN, ISABEL..... LLUTXENT

(30/12/1940)CONFIRMAR EN CARGO

ALCON MATEU, PRUDENCIO..... LLUTXENT

(2/02/1942) CONFIRMAR EN CARGO

SALES SARRION, FRANCISCO..... LLUTXENT

(27/07/1942) TRASLADO DENTRO DE LA PROVINCIA, NO PUDIENDO SOLICITAR CARGOS VACANTES EN DOS AÑOS E INHABILITACION PARA EL DESEMPEÑO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA

21. MONTAVERNER

SUCH SANCHIS, CARMEN..... MONTAVERNER

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGO

LLOPIS PEIDRO, AGUSTIN..... MONTAVERNER

(21/04/1941)TRASLADO DENTRO DE LA PROVINCIA, NO PUDIENDO SOLICITAR CARGOS VACANTES EN DOS AÑOS E INHABILITACION PARA EL DESEMPEÑO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA.

ORTIZ ROMERO, SERAFIN..... INTERINO

(27/07/1942)INHABILITACION POR CINCO AÑOS PARA EJERCER EN LA PROVINCIA DE VALENCIA, CON INHABILITACION PARA EL EJERCICIO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA

ORTIZ ROMERO, BLASA..... INTERINA

(14/06/1943)HABILITACION PARA EL EJERCICIO DE LA ENSEÑANZA E INHABILITACION PARA DESEMPEÑAR CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA

22. MONTITXELVO

NAVARRO LOPEZ, M.ENCARNACION... MONTITXELVO

(30/12/1940)CONFIRMAR EN CARGOS:

GIMENO SANCHEZ, MARIA..... MONTITXELVO

(28/12/1942) CONFIRMAR EN CARGO

23. L'OLLERIA

BOLINCHES AZNAR, RAMONA..... L'OLLERIA

(23/06/1941) CONFIRMAR EN CARGOS

FANDOS RODRIGUEZ, PURIFICACION..... L'OLLERIA. Nº 1

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGOS.

PASTOR VIDAL, Mª DE LOS ANGELES..... L'OLLERIA

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGOS

ESTEVE OLCINA, JOSE..... L'OLLERIA

(2/02/1942)CONFIRMAR EN CARGOS:

SEDA SICARDO, SALVADOR..... L'OLLERIA.

SEPARACION DEFINITIVA DEL SERVICIO (8/03/1943). CAMBIO DE SANCION POR SUSPENSION DE EMPLEO Y SUELDO DURANTE DOS AÑOS, SIENDOLE DE ABONO EL TIEMPO QUE HA ESTADO SIN EJERCER, TRASLADO FUERA DE LA PROVINCIA, NO PUDIENDO SOLICITAR VACANTES EN CINCO AÑOS E INHABILITACION PARA CARGOS DIRECTIVOS (20/11/1944). TRASLADADO DE L'OLLERIA A LEDAÑA (CUENCA) (14/12/1945)

VIDAL CALABUIG, JOAQUIN..... L'OLLERIA

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGOS

24. ONTINYENT

ESPARZA ESPARZA, JOSEFA..... ONTINYENT

(1/03/1942) CONFIRMADA EN CARGO

GARCIA CABANILLAS, Mª DE LOS ANGELES... ALBAIDA/ONT (1/03/1943)

SUSPENSION DE EMPLEO Y SUELDO POR EL TIEMPO QUE LO HA ESTADO TRASLADO DENTRO DE LA PROVINCIA, NO PUDIENDO SOLICITAR CARGOS VACANTES EN DOS AÑOS E INHABILITACION PARA EL DESEMPEÑO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA

GUILLEN LIZANDRA, PURIFICACION. ONTINYENT. G.ES.

(28/12/1942)CONFIRMAR EN DERECHOS PASIVOS

LAPORTA VALLS, JOSE Mª..... ONTINYENT

(13/04/1942)CONFIRMAR EN CARGOS.

MIRA TEJEIRO, VICTOR..... ONTINYENT

(1/03/1943) CONFIRMAR EN CARGO

MONTES BORREDA, MARIA..... ONTINYENT

(1/03/1943) CONFIRMADA EN CARGO

MUÑOZ DALMAU, JOSE..... EL PLA-ONTINYENT

(5/04/1943) CONFIRMAR EN CARGO.

PABLO CANALES, PASCUAL..... CURSILLISTA 1936

(28/12/1942) HABILITADO.

ROCA BORRULL, SANTIAGO..... ONTINYENT

(27/07/1942) TRASLADO DENTRO DE LA PROVINCIA, NO PUDIENDO SOLICITAR CARGOS VACANTES EN DOS AÑOS E INHABILITACION PARA EL DESEMPEÑO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA

CONFIRMADA SANCION 14/07/1944.

ROSELL PEREZ, FRANCISCO..... ONTINYENT

(27/07/1942) CONFIRMAR EN CARGOS.

SANCHIS FUSET, JOSEFA..... CURSILLISTA 1935

(21/04/1941) HABILITADA.

TORTOSA REVERT, JOSE..... ONTINYENT

(28/12/1942) CONFIRMAR EN SU CARGO

GALICIA RIBAS, ORECIO. - ONTINYENT TAMBIÉN ANTIFASCISTA

REDONDO VÁZQUEZ, PEDRO.- MAESTRO EN ONTINYENT DE LAS ESCUELAS ANARQUISTAS Y M.N. CALIFICADO EN EL INFORME DEL AYUNT. COMO "ANTIFASCISTA"

25. OTOS

TOMAS CORTES, JOSEFA..... OTOS

(2/02/1942) CONFIRMAR EN CARGOS

CALPE CLEMENTE, VICENTE..... OTOS.

CESANTE EN SU RESPECTIVO DESTINO POR ART 171. (29/04/1940). CONFIRMADA SANCION Y SEPARACION DEFINITIVA DEL MAGISTERIO OFICIAL POR ABANDONO DE DESTINO (21/10/1940) Y (21/04/1941)

26. PALOMAR

CORTINA PEIRO, CARLOTA..... PALOMAR

(23/06/1941) CONFIRMAR EN CARGOS

FORMENT SERRANO; FRANCISCO..... PALOMAR

(5/05/1941) CONFIRMAR EN CARGOS.

27. PINET

GARCIA SOLER, CONCEPCION..... PINET.

CESANTE EN SU RESPECTIVO DESTINO POR ART 171 (29/04/1940). CONFIRMADA
SANCION Y SEPARACION DEFINITIVA DEL MAGISTERIO OFICIAL POR
ABANDONO DE DESTINO (21/10/1940) Y (21/04/1941)

GOMEZ ASUAR, CARLOS..... PINET

(2/02/1942) CONFIRMAR EN CARGO

28. LA POBLA DEL DUC

ALVAREZ OSSORIO SEBASTIAN, M^aANGELES. CURSILLISTA 1936

(2/2/1942) HABILITADA

FAYOS MARTINEZ, MARIA..... POBLA DEL DUC

(14/07/1941) CONFIRMAR EN CARGOS:

LOPEZ GARCIA, JOSEFA ANGELINA..... POBLA DEL DUC.

SEPARACION DEFINITIVA DEL SERVICIO (18/05/1942)

ALVAREZ FRANCISCO, EMILIANO..... POBLA DEL DUC

(27/07/1942). TRASLADO FUERA DE LA PROVINCIA, NO PUDIENDO SOLICITAR
CARGOS VACANTES EN UN PERIODO DE CINCO AÑOS E INHABILITACION
PARA EL DESEMPEÑO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN
INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA, CON PERDIDA DE LOS
HABERES CORRESPONDIENTES AL TIEMPO DE SUSPENSION PROVISIONAL

TRASLADADO A FUENTEPALDA (TERUEL) (16/10/1944)

RECUENCO GARCIA, ANGEL..... POBLA DEL DUC

(27/07/42) TRASLADO DENTRO DE LA PROVINCIA, NO PUDIENDO SOLICITAR
CARGOS VACANTES EN DOS AÑOS E INHABILITACION PARA EL
DESEMPEÑO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN
INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA, CON PERDIDA DE LOS
HABERES CORRESPONDIENTES AL TIEMPO DE SUSPENSION PROVISIONAL

29. QUATRETONDA

MARCO FERNANDEZ, DESAMPARADOS..... QUATRETONDA.

SEPARACION DEFINITIVA DEL SERVICIO (8/09/1941).

CONFIRMADA SANCION 8/03/1943.

MARTINEZ BRUNA, RAMON..... QUATRETONDA

(5/05/1941) CONFIRMAR EN CARGOS

ALONSO MARTI, DOLORES..... QUATRETONDA ?

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGO

CALVETE BRU, ANDRES..... QUATRETONDA.

SEPARACION DEFINITIVA DEL SERVICIO (13/04/1942)

30. RAFOL DE SALEM

ALONSO ORTS, M. FRANCISCA..... RAFOL DE SALEM

(30/12/1940)CONFIRMAR EN CARGOS

GINER MENGUAL, FRANCISCO (vicente)..... RAFOL DE SALEM

(29/04/1940)CESANTE EN SU RESPECTIVO DESTINO POR ART 171. LEVANTADA SANCION (2/09/1940)

31. RUGAT

LOPEZ ESCOTO, MANUELA..... RUGAT

(2/02/1942)TRASLADO FUERA DE LA PROVINCIA, NO PUDIENDO SOLICITAR CARGOS VACANTES EN CINCO AÑOS E INHABILITACION PARA EL DESEMPEÑO DE CARGOS DIRECTIVOS Y DE CONFIANZA EN INSTITUCIONES CULTURALES Y DE ENSEÑANZA. TRASLADADA A VILARETE-SIERRA ENGANCERAN (CASTELLO) (16/10/1944)

32. SALEM

MARIN RUIZ, JOSE..... SALEM

(5/04/1943) CONFIRMAR EN CARGOS

SEGURA SOLER, Mª CARMEN..... SALEM

(30/12/1940) CONFIRMAR EN CARGOS:

33. SEMPERE

ALONSO LLORENS, VICENTE..... SEMPERE

(19/05/1941) CONFIRMAR EN CARGOS

34. TERRATEIG

CASTILLO LOPEZ, PURIFICACION... TERRATEIG

(18/05/1942) CONFIRMAR EN CARGO